

jada, impressió': «oyr és lo so qui --- se forma en tes oreyes ab l'ajuda de l'aygua, qui reeb la *enpremta* de lo naframent qui és fet en l'aer», Lluïl (*Do. Pu.*, Gili, p. 235).

En el període incunable de la història del llibre imprès, així com en el S. XVI, predomina de molt l'ús d'*estampar* (i *estampa* 'impressió, impremta'), mentre que l'ús d'*imprimir* no fa progressos fins a la segona meitat del S. XVI: OPou els combina, i en el substantiu encara només usa la forma en *em-*: «la matrícula de la *empremta*: archetypus aereus; *imprimir* o estampar: imprimo, excudo» (*TbPu.*, 176); del català va passar manllevat el substantiu al cast. *impremta*, com detall en el *DECH* IV, 828a19-38: allí no es troba fins a un invent. aragonès de 1497 («libro de *empremta* 'llibre imprès'») i en el dicc. de Nebr., c. 1495 («*empremta* o impressión», cf. *ynplenta* 'empremta d'un segell' 1399).

D'*empremta* es formà en català un verb derivat *empremtar*, que ja apareix en el ms. B de les *Vides R* (fi S. XIV en lloc d'*enpressar* del ms. P, veg. supra): «avia *empremtada* la fe en la sua ànima», 101v1; «libre en pergamins ab post de fust, cubert de cuyro vermell, *empremtades* ab senyal reyal» en un inv. reial de c. 1410 (Bofarull, *Antiga Marina Cat.*, 117); «quan Edimion levà los ulls, en lo front del dit infant Jhesucrist véu una launa d'argent, e en aquella lo títol de la sua creu, de obra maravellosa *empremtat* ---», *Eiximplis* (recull Ag.): «vostra letra he rebuda --- ab sagell *empremtada* de vostres armes», JoMartorell, §71, Ag. I, 231; «staven *empremtats* en pergami los noms d'aquelles persones qui eran ensaculades», «22 safirs menors encastats en àguiles *empremtades* en la dita corona» en dos docs. del S. XV (o princ. XVI), citats pel *DBal.*; «Déu --- comensà de *empremtar* o de pintar los hòmens ---», doncs 'esculpir', *Decam.* VI, § 6, 363. 14 (mot afegit en el text cat., car el Boccaccio només deia *dipingere*).

Per a empremtes de senyals d'afrentació: «los senyals *empremtats* en las rochas ésser estats rasos e desfigurats» a. 1525, *Llibre Roig de Prats de Molló*, f° 86. I aviat començà de ser usat aquest verb, com a concurrent d'*estampar*, per al primitiu art d'imprimir llibres i opuscles «los treballs d'*empremtar*» a. 1500, en els papers de «Sebastian d'Ezcòcia, *empremtador*, ciutadà de Barcelona» (*BABL* XVI, 137, 136). En el S. XIX també es digué *impronta*, o *-omta*, per influència de l'it. *impronta*, introduït com a terme de l'art de modelar, encunyar i esculpir (veg. *DECH* II, 828b, nota 2).

Junt amb *imprimir* s'introduí *imprès* [Lab. 1840], ll. *impressus* part. de *imprimere*. *Impressió* [BMetge, 1399] en un sentit com 'aprensió, impressió inquietant causada a algú': «aquell tenc yo per vicari de Jesu crist que los cardinals m'han donat. —Bé-m plau —dix ell— mas ja t'havien donat primerament Urbà. —Ver és —diguí yo— mas ells deyen que per força havien elet aquell, e per *impressió* e temor de mort, e no per via canònica —--- dix ell—--- no devi' om elegir altre --- mas convocar --- concilli general, e posar

aquí lo fet de la *impressió* e provar aquella», *Somni* (II, *NCL.*, 71.26; *Riq.*, 240.22ss.); «*empressió* contra-ta, asiento», *DBal.*

Impressionar [diccionari Belvitges]; *impressionable*, *-abilitat*; *impressionant*; *impressionador*. *Impressionista* [1874, primera exposició impressionista a París], *impressionisme*. *Impressiu*, ling.: fonètica *impressiva*, obra sobretot de M. Grammont, c. 1910, creat per contrast amb *expressiu*, *expressivitat*. *Impressor* [*DTO.* 1647], de primer *empremtador* (supra) o *estampador*, rar *impremer*. *Imprimir*. *Imprimatur*, pròpiament imperatiu 3 passiu del ll. *imprimere* 'sigui imprès'. *Imprimible*. *Imprimició*. *Desimpressionar*.

Oprimir, pres del ll. *opprimere* id.: de primer es catalanitzà parcialment, dient *oprémer*: «Cató dix a Escipió e a Lèlio —No puc creure que vostres pares --- sien morts, ans viven en aquella vida que solament se deu vida apellar: car mentre som enclosos en los cosos, a necessària servitut som donats, per tal com l'ànima és celestial, e així com a gitada del cel en terra, és molt *opremuda* mentre és ab lo cos», BMetge (*Somni* I, *NCL.*, 44.28); «Mallorca --- per guàrdia de aquest regne --- *opremut* de gran pauperitat ---», doc. de 1435 de l'Arx. Mun. de Bna. En participi, però, també es digué *oprès*, *-essa*: «la llibertat és *oppressa* per la iniquitat dels mals hòmens», JnEsteve (*LiEleg.*, a. 1472, i-7-b). Altres catalanitzacions arcaiques hi ha hagut, o per confusió vulgar: *apremir* (supra) i fins *imprimir*: «els tenias *imprimits*: / sens deixà-ls anar, deixa'ls sortir de casa», romanç del bandit Becaina, c. 1810 (MilàF, *Romallo.*, 29). *Opremir*, des del *DTO.* 1647, *oprimir* Lacav.

Sovint el part. *oprimit*: «No em deixéssiu, Pare nostre, que esteu en lo cel. Apiadeu-vos d'aqueixa criatura vostra, que fa més de trenta anys que viu *oprimida* sota la mola del pecat», Coromines (en el primer autògraf de l'*Avi dels Mussols*, x, p. 190, però en la versió definitiva ho canvià en *atonyada* i així s'imprimí). *Opressió*: «La sancta dona Judith, ab ànimo viril, gosà matar Olofernes, per deliurar la ciutat de la *opressió* de aquell», *Tirant*. *Opressor*. *Opressiu*. *Opressura*. *Oprimidor*. *Oprimible*.

Reprimir [*DTO.* 1647], pres del ll. *reprimere* 'fer recular, contenir, rebutjar'; el mot s'havia usat ja abans, des del S. XIV, en la forma hereditària *reprémer* (o amb variant dissimilada *repembre*, Aversó, *Torcimany*, supra).

I tant amb construcció transitiva com tornat intransitiu es va emprar amb el sentit de 'respostejar, refusar repatàniament': «En Jacme de Mallorques tornava de Vilafranca de Conflent, e --- com fo --- de Puigcerdà, en Livia, of lo repicar e --- venc avant vers la vila, e com fo a un git de ballesta, lo del mur començaren a tirar, cridants altes veus 'Aragó!'. E ell encara volc forçar de acostar-se, e los del mur trameteren-li a dir, per frate Ramon de Canet, preycador, que-s lunyàs e se'n anàs, e ell encara *repremia* dient moltes paraules; finalment lo preycador --- dix-li que, si no se'n anava, que ell era mort», *Crònica del Cerimoniós* (ed. Bofa-